

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาใน
อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก*
MANAGEMENT ADMINISTRATION OF MONNKS AFFAIRS FOR THE
STABILITY OF BUDDHISM IN MUEANG NAKHONNAYOK DISTRICT OF
NAKHON NAYOK PROVINCE

พระครูวินัยธรรมกมลเมธ กตปุณโญ (ไคว้ตระกุล)¹, พิชิต ปุริมาต² และ ไพรัตน์ เอิบสำโรง³

Phrakru Vinayathakamolmeth Katapunyo (Kowtrakul)¹, Phichit Purimat² and Pairat Erbsamrong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: neung1976@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

Received 3 May 2024; Revised 29 May 2024; Accepted 30 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 2.เพื่อศึกษาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.896 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์อำเภอเมือง จำนวน 227 รูป วิเคราะห์ข้อมูล

Citation:

* พระครูวินัยธรรมกมลเมธ กตปุณโญ (ไคว้ตระกุล), พิชิต ปุริมาต และ ไพรัตน์ เอิบสำโรง. (2567). การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 2(3), 17-46.

Phrakru Vinayathakamolmeth Katapunyo (Kowtrakul), Phichit Purimat and Pairat Erbsamrong. (2024). Management Administration of Monnks Affairs for the Stability of Buddhism in Mueang Nakhonnayok District of Nakhon Nayok Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 2(3), 17-46.;

DOI: <https://doi.org/10>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

โดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.42) 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิ การศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า ด้านการปกครอง มีการใช้หลักธรรมมาภิบาลและให้ความสำคัญยุทธธรรมแก่ผู้ได้บังคับบัญชา ด้านการศาสนศึกษา ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติ ด้านการเผยแผ่ ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการเผยแผ่เชิงรุก ด้านสาธารณูปการ มีการจัดการให้มีความสัปปายะ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ สนับสนุนทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนให้แก่โรงเรียน ด้านสาธารณะสงเคราะห์ สนับสนุนอนุเคราะห์ประชาชนเมื่อเกิดมีภัยและให้บริการแก่สังคม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, กิจการพระพุทธศาสนา, พระสงฆ์

Abstract

This research aims to 1. To study the general condition of the Sangha administration for the stability of Buddhism in Mueang Nakhon Nayok District. Nakhon Nayok Province 2. To study the results of comparing the opinions of monks towards the administration of monastic affairs for the stability of Buddhism in Mueang Nakhon Nayok District. Nakhon Nayok Province 3. To present guidelines for managing the affairs of the Sangha for the stability of Buddhism in Mueang Nakhon Nayok District. Nakhon Nayok Province The research method is a combined method. During the quantitative research, a questionnaire was used. The confidence value was 0.896 from the sample group including There were 227 monks in Mueang District. Data were analyzed

using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient. and qualitative research Interviews with 10 key informants or people were analyzed descriptively.

The results of the research found that: 1. Sangha business administration for stability in Buddhism in Mueang Nakhon Nayok District. Nakhon Nayok Province Overall and each aspect was at a high level (\bar{X} =4.07, S.D.=0.42) 2. The results of the research hypothesis test found that monks with age, years of age, and religious education qualifications and general education qualifications are different and have different opinions Therefore, the hypothesis was rejected. 3. Guidelines for managing the affairs of the Sangha for the stability of Buddhism in Mueang Nakhon Nayok District. Nakhon Nayok Province Governance Principles of good governance are used, and justice is given to subordinates. Religious education Encourage monks to study both precepts and precepts. Propagation side Promote the role of monks in proactively propagating Public Utilities It is managed to be peaceful. Educational assistance Support scholarships and educational equipment for schools. Public welfare Support people in times of danger and provide services to society.

Keywords: Management, Buddhist affairs, Monks

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบการบริหารที่ดี นั้น พระพุทธศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการ หรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับ การแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบ ตามความรู้ความสามารถของตนและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์ เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ คือด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์

ต่างๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ (บุญทัน ดอกไธสง, 2562) พระสังฆาธิการนับเป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่ระดับวัดซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการวัด มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภาค ทำหน้าที่ปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบ มหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน จึงจำเป็นจะต้องรับทราบในเรื่องที่เกี่ยวข้องว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคมระเบียบ คำสั่ง ประกาศ มติการปกครองคณะสงฆ์ (พนม ศรศิลป์, 2558)

การพัฒนาการบริหารยุคใหม่นี้ จึงเข้าหลักอยู่ที่ว่าประเทศที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่ยังยึดการปฏิบัติตามหลักธรรมะขององค์พระสัมมาสัมพุทธะเจ้า ตามหลักพระธรรมวินัย ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่มีใครปฏิรูประบบพระพุทธศาสนาตามพระธรรมวินัย ยกเว้น การปฏิรูปกิจการบริหารสงฆ์ โดยต้องมีมหาเถระมีส่วนร่วม ไม่ใช่หีบยื่นให้คนไม่เข้าใจศาสนาออกกฎหมายบังคับใช้ จากคนภายนอกสภาของประชาชนประชาชนยังได้รักษาหลักธรรมวินัยอยู่เช่นเดิม (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต, 2539) และฝ่ายสงฆ์แม้ปฏิบัติธรรมะ อยู่ตามถ้ำ ตามวัดป่ามีประชาชนเคารพนับถือและเป็นที่ยิ่งของประชาชน พระมหากษัตริย์ยังได้พระราชทานตำแหน่งถวายเพื่อให้พระสงฆ์เหล่านั้นได้รับทราบว่าการกระทำคุณงามความดีของพระเหล่านั้นได้มีอยู่ในสายตาของสถาบันหลักของชาวไทย การมอบตำแหน่งฐานะเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรที่ทำคุณงามความดี ดังนั้น สถาบันวัดกับสถาบันวัง จึงมีความผูกพันเกี่ยวเนื่อง ตั้งแต่ตั้งประเทศที่ตกระกำลำบาก ทุกข์ยาก ก่อตั้งชาติบ้านเมืองมาด้วยกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ พระจำเป็นจะต้องมีรูปแบบสายบังคับบัญชาในการบริหาร เพื่อยังองค์กรสงฆ์ที่เป็นพุทธมามะกะให้เจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง อย่างมีระบบแต่การแยกภาระหน้าที่นั้นจะไม่มีมีการก้าวก้าวองค์กรปกครองทั้งสองฝ่าย (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านที่สำคัญได้แก่ ด้านการปกครอง เป็นอุปสรรคอย่างสำคัญ ขาดการเอาใจใส่ในหน้าที่ การประสานงานระหว่างวัด บ้าน และชุมชน อีกทั้งพระภิกษุที่มักจะมีลาสิกขาบ่อยสามเณร ด้านการศาสนศึกษา จำนวนผู้เรียนพระปริยัติธรรมได้ลดลง ทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลีในขณะที่การศึกษาสายสามัญของพระภิกษุสามเณรยังคงมีจำนวนมาก และในปัจจุบันบางครั้งมีการสอบไม่โปร่งใส ส่งผลให้ได้บุคลากรที่ไม่มีคุณภาพเพื่อแก้ปัญหาความโปร่งใส ด้านการศึกษาสงเคราะห์ บุคลากรในการศึกษาในรุ่นต่อไป ต้องทำควบคู่ไปกับการตั้งศูนย์การศึกษาในการอบรมครูพระหรือครูสอนหนังสือให้มีศักยภาพ ปัญหา

อุปสรรคที่ใหญ่ที่สุดและมีความจำเป็นมากที่สุดในการขับเคลื่อนภารกิจในด้านนี้ คือ เรื่องงบประมาณหรือเงินทุนในการบริหารจัดการ ด้านการเผยแผ่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเผยแผ่ในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนไปตามกลุ่มเป้าหมาย ด้านสาธารณูปการ ขาดงบประมาณในการบูรณะปฏิสังขรวัดวาอาราม และด้านสาธารณะสงเคราะห์ ขาดการสนับสนุนและไม่สนใจขาดการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจเสนอทางออกของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธเพื่อใช้ดำเนินการบริหารงานเช่นให้วัดมีการบริหารการปกครองตามหลักนิติธรรม มีการบริหารการเผยแผ่ตามหลักคุณธรรม โดยมีวิธีในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนยึดมั่นในหลักธรรม มีความโปร่งใสในการตรวจสอบในการบริหารภายในวัด ให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดมีความรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนา หรือมีการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพประสิทธิผลของการดำเนินงานขององค์กร และเพื่อเป็นการธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
- 2 เพื่อศึกษาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
- 3 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

สมมติฐานการวิจัย

- 1 พระสงฆ์ที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน
- 2 พระสงฆ์ที่มี พรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน

3 พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก แตกต่างกันไป

4 พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาชั้นปริญญาตรี ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก แตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 522 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกจำนวน 227 รูป

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{522}{1 + 522(0.05)^2}$$

= 226.46 รูป

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 227 รูป ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของประชากรแต่ละตำบล โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มหลายชั้น ประกอบด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มหรือการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยหรือพื้นที่ในการวิจัย จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.867

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะตำบล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (f-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีค่าแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) (สิน พันธุ์พินิจ, 2557)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 10 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอห้วยแถลง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3.2 ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.3 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ ทำการถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.3 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของบการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม วัตถุประสงค์ที่ 1.

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม (n=227)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงใน พระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัด นครนายก	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1) ด้านการปกครอง	3.32	0.31	ปานกลาง
2) ด้านการเผยแผ่	3.28	0.33	ปานกลาง
3) ด้านการศึกษา	3.20	0.42	ปานกลาง
4) ด้านสาธารณูปการ	3.23	0.37	ปานกลาง
5) ด้านศึกษาสงเคราะห์	3.22	0.37	ปานกลาง
6) ด้านสาธารณสงเคราะห์	3.19	0.43	ปานกลาง
โดยภาพรวม	2.80	0.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2.

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของ พระสังฆาธิการในอำเภอพุทธไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		T	F	Sig
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก แตกต่างกัน	✓		--	1.551	0.205
สมมติฐานที่ 2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก แตกต่างกัน	✓			1.906	0.132
สมมติฐานที่ 3 พระสงฆ์ที่มีการศึกษาชั้นสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก แตกต่างกัน	✓			3.027	0.032*
สมมติฐานที่ 4 พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก แตกต่างกัน	✓			1.483	0.222

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก โดยภาพรวม พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน พรรษาต่างกัน และวุฒิการศึกษานักธรรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ

บริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีการศึกษาชั้นสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม วัตถุประสงค์ที่ 3

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก พบว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในอำเภอพุทธโธสง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1) ด้านการปกครอง เจ้าอาวาสต้องมีวิสัยทัศน์ ใช้หลักธรรมาภิบาลและให้ความยุติธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านการเผยแผ่ ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ด้านการศาสนศึกษา ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการศึกษาทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิบัติควบคู่กันไป ด้านสาธารณูปการ มีการจัดการให้มีความสัปปายะ ด้านการศึกษา สงเคราะห์ สนับสนุนทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนให้แก่โรงเรียน ด้านสาธารณสงเคราะห์ สนับสนุนอนุเคราะห์ประชาชนเมื่อเกิดมีภัยและให้บริการแก่สังคม

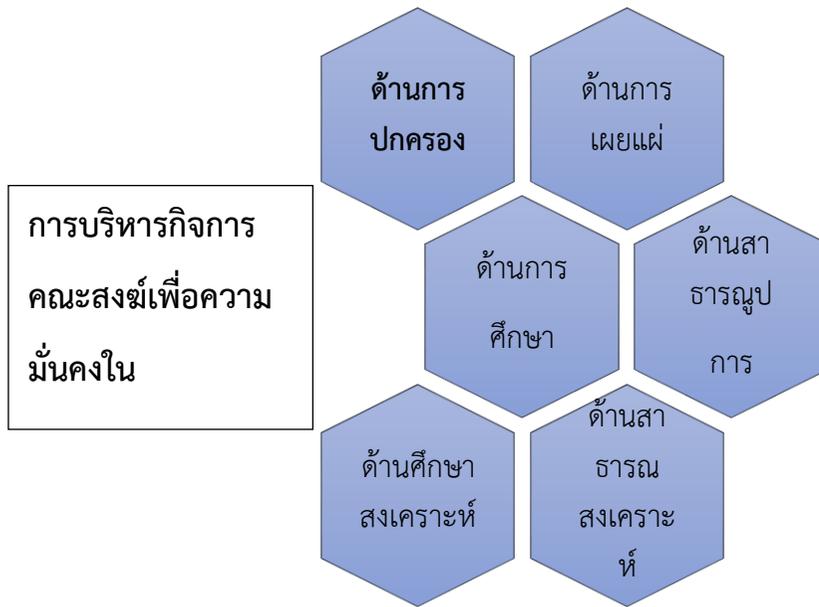
อภิปรายผล

1. สภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติดิษฐ์โร) (2553) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลหลักที่ใช้ในการบริหารครั้งนั้น คือ พระธรรมวินัย พระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์โดยธรรมมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และการพระพุทธศาสนา ปัจจุบันการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ 15 ข้อที่ 5 ว่าด้วยเรื่องการได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้อง ถือเป็นฐานะหน้าที่เพราะเป็นการคณะสงฆ์ และการพระศาสนาหรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา มี 6 ฝ่าย คือ 1) การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม 1) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) การสาธารณูปการและ 6) การสาธารณ

สงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอุทัย พล เทโว (พลเทพ) (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง " ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ศึกษา เฉพาะกรณีอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา " ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของเจ้า อาวาสในอำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของพระภิกษุ ไวยาวัจกรกรมการวัด และอุบาสกอุบาสิกา โดยภาพรวมและหลายด้านอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ต่างกัน พรรษาต่างกัน และวุฒิการศึกษานักธรรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการ คณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีการศึกษาชั้นสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหาร กิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก แตกต่างกัน อย่าง มีนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิชัยธรรมานุ กุล (วันชัย ฉันทมโม) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์วัด สระสีห์เหลี่ยม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาทราบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น ต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์วัดสระสีห์เหลี่ยม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ทั้งด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์เป็นการบริหารวัดทำ หน้าที่ในการบริหารอย่างเต็มกำลังทั้งการวางแผนและวางนโยบายในการ บริหาร ตลอดถึงการ วางตัวบุคคลในการทำงานให้เป็นไปโดยรูปธรรม ควรจัดระบบกระจายงาน กระจายอำนาจ หน้าที่ ให้แก่บุคลากรที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเหมาะสม ประสิทธิภาพการ บริหาร กิจการคณะสงฆ์ วัดสระสีห์เหลี่ยมก็จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชนดล นาคนิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยทราบว่าผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ การศึกษาทางธรรม วุฒิ การศึกษาทางเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย เรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก ผู้ปกครองคณะสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่มีศิลปะในทำให้พระสงฆ์ได้การปกครองทำตาม สร้างความประทับใจและเชื่อฟังก่อให้เกิดความร่วมมือ ทำให้การเปลี่ยนแปลงภายในคณะสงฆ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมหาเถรสมาคมในการบริหารงานกิจการงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย การปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และ การสาธารณสงเคราะห์ รวมถึงการพัฒนาพุทธมณฑลให้เกิดขึ้นทุกจังหวัด ผู้บริหารคณะสงฆ์จึงจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนา และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำพาคณะสงฆ์ไปสู่จุดหมายร่วมกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก การปกครองคณะสงฆ์เจ้าอาวาสต้องดูแลพระสงฆ์ภายในวัดของตนให้เป็นไปด้วยความ

เรียบร้อยตามพระธรรมวินัย ทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา ให้การอบรมแก่ประชาชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ส่งเสริมให้มีการศึกษาพระสงฆ์ในปกครองให้ได้รับการศึกษาเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ทั้งคัมภีร์และวิปัสสนาธุระ มีการดูแล บำรุงปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน ให้สมบูรณ์เหมาะแก่การใช้งาน มีการมอบทุนสนับสนุน การศึกษาแก่นักเรียน และการช่วยเหลือสนับสนุนสาธารณสงเคราะห์ตามกาล

จากการวิจัยเรื่อง งบการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาใน อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1 ควรศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนาในเขต ปกครองคณะสงฆ์อื่น

2 ควรศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคง ในพระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะอื่น

3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงใน พระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

บุญทัน ดอกไธสง. (2562). *การจัดการเชิงพุทธ 5G*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พนม ศรศิลป์. (2558). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระครูวิชัยธรรมานุกูล (วันชัย ฉันทมโม), (2555). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ วัดสระสี่เหลี่ยม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม*. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร). (2553). *บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธนดล นาคพิพัฒน์. (2551). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์*. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอุทัย พลเทโว (พลเทพ). (2557). ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2534). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). *คู่มือพระสังฆาธิการ (พ.ศ.2562)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.

สิน พันธุ์พินิจ. (2557). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด.

อุดร ปาณะศรี. (2554). บทบาทของพระสังฆาธิการกับการพัฒนาชุมชนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในจังหวัดปัตตานี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Taro Yamane. (1973). *Statistics an introduction analysis*. New York: Harper & Row.